

Binnen de vaste commissie voor Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit hebben de onderstaande fracties de behoefte vragen en opmerkingen voor te leggen aan de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit over zijn brief van 12 oktober 2023 «Stand van zaken en vaccinatie blauwtong» (Kamerstuk 30 669, nr. 23).

De voorzitter van de commissie,
Amhaouch

De adjunct-griffier van de commissie,
Lips

Inhoudsopgave

I Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

- Vragen en opmerkingen van de leden van de VVD-fractie
- Vragen en opmerkingen van de leden van de PvdD-fractie
- Vragen en opmerkingen van de leden van de SGP-fractie
- Vragen en opmerkingen van de leden van de BBB-fractie

II Antwoord / Reactie van de Minister

I Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Vragen en opmerkingen van de leden van de VVD-fractie

De leden van de VVD-fractie hebben kennisgenomen van de achterliggende stukken. Naar aanleiding hiervan hebben deze leden nog enkele vragen en opmerkingen.

De leden van de VVD-fractie betreuren het dat het aantal gemelde bedrijven met blauwtong inmiddels 4.000 nadert. Met een oversterfte van 1.000 dieren per dag is er sprake van een groot drama voor boeren en dieren. Deze leden nemen dan ook met genoeg kennis van het initiatief van het kabinet om aan de slag te gaan om een vaccin tegen blauwtong te vinden. Hierover hebben deze leden nog wel enkele vragen.

De leden van de VVD-fractie constateren dat het kabinet aangeeft om met farmaceutische bedrijven in gesprek te willen. Kan de Minister aangeven welke concrete stappen hiertoe worden gezet, welke bedrijven hierbij betrokken zijn en op welke termijn het vaccin mogelijk beschikbaar is?

De leden van de VVD-fractie zien de afgelopen jaren een toename van ziekten in de veehouderij. Denk bijvoorbeeld aan de vogelgriep-epidemie en signalen over de opkomst van het Westnijlvirus. Deze leden maken zich zorgen over de toename van deze ziekten. Herkent de Minister een toename van dergelijke ziekten en zo ja, hoe verklaart de Minister deze toename? De COVID-pandemie heeft de urgentie van pandemische paraatheid hoog op de agenda gezet. Deze leden bepleiten eenzelfde proactieve aanpak in het kader van de aanpak van dierziekten.

De leden van de VVD-fractie begrijpen dat het kabinet de komst van ziekten niet kan voorspellen, maar vragen het kabinet desondanks welke maatregelen het kabinet neemt om op het moment van verspreiding snel te kunnen handelen. Welke preventieve stappen worden hiertoe gezet, bijvoorbeeld het opzetten van een vaccin-database in Europees of zelfs mondiaal verband? Hoe kijkt de Minister hiernaar? In het geval van blauwtong is al een vaccin beschikbaar. Deelt de Minister de opvatting van de leden van de VVD-fractie dat vroegsignalering veel snellere beschikbaarheid van een vaccin had kunnen bewerkstelligen?

In het verleden had het blauwtongvirus een andere status dan dat het nu heeft, waardoor op dit moment de verantwoordelijkheid voor schade bij het bedrijfsleven ligt. Deze leden vragen het kabinet waarom destijds voor een andere status is gekozen dan nu, en op welk moment de Minister ervoor kiest om blauwtong deze verscherpte status te geven. Eerder gaf de Minister in antwoord op de vraag van deze leden in het commissie-debat dierziekten en zoönosen aan dat van schadevergoeding uit het Diergezondheidsfonds (DGF) geen sprake is, omdat de schapensector er expliciet voor heeft gekozen om niet te werken met het Diergezondheidsfonds.

De leden van de VVD fractie wijzen erop dat niet alleen schapen, maar ook andere herkauwers zoals geiten, runderen en kameelachtigen vatbaar zijn voor het virus. Rundveehouders dragen wel af aan aan het DGF, wat deze leden tot de vraag brengt of schade door blauwtong aan hen wel wordt vergoed? Tot slot constateren deze leden dat op de website van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) staat vermeld dat de volgende dieren vallen onder het DGF: pluimvee, runderen, schapen en geiten, varkens, broedeieren en/of vaccinbroedeieren. Betekent dit dat schapen tóch onder het fonds vallen, of berust dit op foutieve informatie? Indien dit laatste het geval is verzoeken deze leden deze informatie aan te passen.

Vragen en opmerkingen van de leden van de PvdD-fractie

De leden van de PdD-fractie hebben kennisgenomen van de achterliggende stukken. Naar aanleiding hiervan hebben deze leden nog enkele vragen en opmerkingen.

De leden van de PdD-fractie constateren dat het blauwtongvirus zich blijft verspreiden en zorgt voor een ramp onder de dieren die als gevolg daarvan ernstig lijden door hoge koorts, pijn, ontstekingen en zwellingen. Deze leden vragen de Minister of het klopt dat er in minder dan twee maanden tijd nu al 30.000 schapen zijn overleden aan dit virus.¹ Hoeveel schapen en hoeveel koeien zijn er in totaal nu besmet? Hoeveel koeien zijn hier inmiddels aan overleden? Klopt het bericht dat er nu zoveel dieren sterven dat kadaververwerker Rendac de grote aantallen niet meer aan kan?² Wat wordt er in dat geval gedaan om het risico op nog snellere of verdere verspreiding te voorkomen? Hoe staat het met de beschikbaarheid van geschikte pijnstillers nu steeds meer dieren besmet blijken? Klopt het dat er eerder een tekort dreigde aan pijnstillers die ook mogen worden gebruikt bij melkveebedrijven zonder dat de melk moet worden weggegooid?³ Deelt de Minister de mening dat pijnstilling bij zieke koeien altijd boven de verkoopbaarheid van de melk gaat? Hoe ziet de Minister erop toe dat dit dan ook altijd wordt nageleefd?

De leden van de PvdD-fractie vragen de Minister wat de laatste stand van zaken is van het onderzoek naar de herkomst van dit virus. Kan de Minister bevestigen dat uit Italiaans onderzoek blijkt dat de meest algemene knuttensoort die het virus verspreidt, vooral in agrarische gebieden wordt aangetroffen en dat er eerder een relatie lijkt te bestaan met agrarische gebieden dan met natuurgebieden?⁴ Kan de Minister bevestigen dat verschillende wetenschappers wijzen naar klimaatverandering als oorzaak van de toenemende verspreiding van het blauwtongvirus, doordat knuttensoorten vanuit het zuiden meer naar het noorden trekken en daar inheemse knuttensoorten besmetten en doordat de larven beter overleven door mildere winters?^{5 6}

¹ Nieuwe oogst, 31 oktober 2023, «Al 30.000 dode schapen door blauwtong», (<https://www.nieuweoogst.nl/nieuws/2023/10/31/al-30-000-dode-schapen-door-blauwtong>).

² Boerderij, 27 oktober 2023, «Rendac kan extra aanbod kadavers door blauwtong niet aan», (<https://www.boerderij.nl/rendac-kan-extra-aanbod-kadavers-door-blauwtong-niet-aan>).

³ Boerderij, 27 september 2023, «Snelle verspreiding blauwtong verrast Minister», (<https://www.boerderij.nl/snelle-verspreiding-blauwtong-verrast-minister>).

⁴ Ippoliti, C., M. Goffredo, R. Salini, M. Bocci, M. Quaglia, V. Federici, S. Pelini, A. Santilli, S. Tora, A. Conte (2016), Eco-climatic indicators for three *Culicoides* species of the *Obsoletus* complex in Italy, *Veterinaria Italiana*, Vol. 52 (3-4), blz. 213-222.

⁵ Wageningen University & Research (WUR), «resultaten onderzoek virusziekten, blauwtong», (<https://www.wur.nl/nl/onderzoek-resultaten/onderzoeksinstituten/biovetinary-research/dierziekten/virusziekten/blauwtong.htm>).

⁶ Purse, B. V., P.S. Mellor, D.J. Rogers, A.R. Samuel, P.P.C. Mertens & M. Baylis (2005), Climate change and the recent emergence of bluetongue in Europe, *Nature Reviews Microbiology*, Vol. 3, blz. 171-181.

De leden van de PvdD-fractie vragen of de Minister het artikel van Thijs Kuiken, hoogleraar vergelijkende pathologie bij het Erasmus University Medical Center (MC), heeft gelezen, waarin hij stelt dat het aannemelijk is dat de hoge dichtheid aan runderen, schapen en geiten in Nederland ervoor zorgde dat de uitbraak van blauwtong juist in Nederland is begonnen.⁷ Klopt het dat ook in 2006 het virus als eerste in Nederland werd vastgesteld, waarna het zich in de loop van twee jaar verspreidde in vijftien Europese landen met grote sterfte van niet alleen schapen, maar ook koeien en geiten? Klopt het dat er in Nederland ongeveer 40 schapen per vierkante kilometer landbouwgrond leven en dat de schapendichtheid daarmee twee tot acht keer hoger is dan in ons omringende EU-landen? Kan de Minister hierop reflecteren? Deelt de Minister de constatering dat, naast klimaatverandering als belangrijke drijvende kracht, ook veranderingen in landgebruik en handel in dieren een rol spelen in de verspreiding van blauwtong? Zo ja, wat gaat de Minister doen om deze risico's te verminderen?

Wat de leden van de PvdD-fractie betreft kan en mag de oplossing niet alleen worden gezocht in het ontwikkelen van geschikte vaccins. De onderliggende oorzaken moeten worden aangepakt. Het is in de ogen van deze leden een morele plicht om ook in te zetten op preventie, op het zoveel mogelijk beperken van de verdere verspreiding van het virus en op het zoveel mogelijk beperken van het lijden van deze dieren. Wat doet de Minister hier aan?

Vragen en opmerkingen van de leden van de SGP-fractie

De leden van de SGP-fractie hebben kennisgenomen van de achterliggende stukken en maken zich grote zorgen over de toekomst van de schapenhouderij als gevolg van de blauwtonguitbraak. Deze leden hebben in dit verband enkele vragen.

De leden van de SGP-fractie delen de inzet van de Minister op de ontwikkeling van een vaccin. Deze leden overwegen dat farmaceutische bedrijven gegarandeerde afzet nodig hebben om investeringen in de ontwikkeling van een vaccin terug te kunnen verdienen. Die garanties zijn in de ogen van deze leden lastig te geven. Het gaat om een kleine sector. Is de Minister bereid zo nodig farmaceutische bedrijven hierin tegemoet te komen door een vorm van financiële garantstelling?

De leden van de SGP-fractie constateren dat de Minister zich welwillend heeft uitgesproken ten aanzien van het bezien van mogelijkheden voor financiële ondersteuning van schapenbedrijven. De schapenhouderij heeft een lage ecologische voetafdruk en levert een belangrijke bijdrage aan onderhoud van natuur en landschap. Kan de Minister aangeven in hoeverre in andere Europese landen nog sprake is van een graasdierpremie? Welke mogelijkheden biedt het gemeenschappelijk Europees landbouwbeleid voor gerichte ondersteuning?

Vragen en opmerkingen van de leden van de BBB-fractie

De leden van de BBB-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de brief van de Minister over de stand van zaken en vaccinatie blauwtong.

⁷ RTL Nieuws, 20 oktober 2023, «schapenhouderij in Nederland moet op de schop», (<https://www.nrc.nl/nieuws/2023/10/20/de-schapenhouderij-in-nederland-moet-op-de-schop-a4178004>).

De leden van de BBB-fractie zijn teleurgesteld over het feit dat er voor het Zuid-Afrikaanse blauwtong vaccin Blu-Vax geen toestemming wordt verleend voor het gebruik ervan in Nederland. Het is in de ogen van deze leden verschrikkelijk hoeveel dieren ziek worden en sterven en hoe snel het virus zich door Nederland verspreidt. Daarom is het uiterst belangrijk dat er snel een veilig en goedwerkend vaccin komt. Kan de Minister uitleggen waarom het Zuid-Afrikaanse blauwtongvaccin Blu-Vax daar wel wordt toegestaan, maar hier dus uiteindelijk niet? Wat is het verschil in de afwegingen tussen beide landen om het vaccin wel of niet toe te staan? Hoe groot acht de Minister de kans dat het agentschap College ter beoordeling van geneesmiddelen/Bureau diergeneesmiddelen (aCBG/BD) na het ontvangen en beoordelen van de aanvullende opgevraagde informatie het blauwtongvaccin Blu-Vax alsnog een positief advies mee geeft?

De leden van de BBB-fractie steunen de Minister met zijn inzet op het zo snel mogelijk beschikbaar krijgen van een veilig en goedwerkend vaccin. Het is goed dat de Minister zich hiervoor blijft inzetten en gesprekken hierover voert met farmaceutische bedrijven die al ervaring hebben met vaccins tegen blauwtongvirussen. Wat doet de Minister om deze bedrijven te motiveren om een vaccin te ontwikkelen? Waarom kan of wil de Minister niet zelf de opdracht geven aan een farmaceutisch bedrijf om een vaccin te ontwikkelen?

De leden van de BBB-fractie zijn positief over de toezegging van de Minister om de klinische verschijnselen beter in beeld te laten brengen. Deze leden kijken uit naar de eerste resultaten hiervan.

II Antwoord / Reactie van de Minister